

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ

О. О. НЕПОЧАТЕНКО, доктор економічних наук

К. С. ХОЛЯВИЦЬКА, аспірант

Уманський національний університет садівництва

У статті розглянуто методи визначення фінансової стійкості місцевих бюджетів, проведено оцінку ефективності формування бюджетів, визначено рівень фінансової стійкості. Проаналізовано склад, структуру доходів і видатків місцевих бюджетів Уманського району в динаміці, їх фінансове збалансування, виявлено скорочення темпів приросту доходів відносно видатків. Здійснено коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів, який спрямований на визначення рівня бюджетної забезпеченості та фінансової самостійності, в порівнянні у цілому по Україні та Уманському районі.

Ключові слова: місцеві бюджети, доходи, видатки, методи, метод коефіцієнтів, фінансова стійкість, дефіцит, профіцит.

Постановка проблеми. Реформа бюджетної децентралізації спрямована на посилення фінансової спроможності територіальних громад, діяльність яких пов'язана із забезпеченням економічного розвитку району, формуванням інвестиційно привабливого клімату, достатніх обсягів доходів місцевих бюджетів, їх раціонального використання. Проте неоднозначність підходів учених та відсутність методики оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів потребують розроблення концептуального підходу до її оцінки.

Вплив реформи бюджетної децентралізації на фінансову стійкість місцевих бюджетів доцільно оцінювати за результатами комплексного аналізу їхніх доходів і витрат, визначенням впливу чинників та моделюванням їх прогнозу. Тому постає необхідність сконцентрувати увагу на дослідженні фінансової самостійності та стійкості місцевих бюджетів. Саме стійкість кожного бюджету формує стійкість всієї бюджетної системи України загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема оцінки фінансової стійкості соціально-економічного розвитку місцевих бюджетів досліджується у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Теоретико-методологічні та практичні аспекти оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів досліджували такі вчені, як С. Алмазов, Н. Старостенко, С. Буковинський, С. Булгаков, О. Василик, В. Зайчикова, О. Кириленко, В. Кравченко, Л. А. Костирко [4, 5], В. Опаріна, Н. Степанюк [6, 7], Д. Полозенко, Г. Поляков, Г. П'ятаченко, І. Руденко, С. Слухая, В. Федосова, І. Чугунова та інших.

Відаючи належне значному доробку науковців, варто підкреслити, що і сьогодні вкрай актуальними залишаються питання фінансової самостійності територіальних громад та фінансової стійкості бюджетів в умовах децентралізації влади в Україні.

Методика досліджень. Для наукового вирішення поставленої у статті мети використано загальнонаукові методи наукового пізнання та дослідження економічних явищ. Теоретико-методологічною основою дослідження є, в основному, праці вітчизняних науковців і практиків, що займаються дослідженням фінансової самостійності територіальних громад та фінансової стійкості бюджетів в умовах децентралізації влади в Україні. У статті використано такі методи дослідження: абстрактно-логічний, математичний, порівняння, монографічний, табличний, графічний та наукового узагальнення.

Метою статті є оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів, на прикладі місцевих бюджетів Уманського району, на основі методів визначення фінансової стійкості та самостійності бюджетів, здійснення коефіцієнтного аналізу, в порівнянні у цілому по Україні та Уманському районі.

Результати досліджень. Фінансовою спроможністю місцевих бюджетів є формування бізнес-клімату територій, розширення діяльності бізнес-утворень, що зумовлює зростання доходів населення, збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, формування сприятливої соціальної інфраструктури. Нині зазначені чинники спонукають органи місцевого самоврядування до пошуку резервів нарощування дохідної бази місцевих бюджетів. Держава у своїй діяльності прагне до збалансованого розподілу доходів та видатків. Для того щоб досягти цього, необхідно мати чітко налагоджену систему управління бюджетом, яка змогла б забезпечити ефективне накопичення та використання коштів [8].

Розглянемо методи визначення фінансової стійкості бюджетів (табл. 1), метод коефіцієнтів дозволяє здійснити порівняльний аналіз результативності формування ресурсної складової бюджетів різних регіонів і надати їх зіставну характеристику [6].

Організацію бюджетного процесу на місцевому рівні розглянемо на прикладі місцевих бюджетів Уманського району за статистичними даними [2, 3], щоб оцінити їх виконання за основними статтями бюджету. Проаналізуємо склад доходів місцевих бюджетів (табл. 2). Розглянувши табл. 2 відмітимо, що аналіз доходів місцевих бюджетів Уманського району показує, що у цілому доходи зменшились на -61,9 %, з 525,8 млн грн у 2017 р. до 200,5 млн грн у 2020 р., такі зміни відбулися за рахунок зменшення податкових надходжень за період дослідження на -40,3 %, до 111,6 млн грн. Неподаткові надходження характеризуються неоднозначними темпами росту. Так, у 2019 р. відбулося їх зростання на 2,3 млн грн., порівняно з 2017 р. до 4,2 млн грн, проте протягом 2020 р. відбувається скорочення порівняно з 2019 р., але відносно 2017 р., приріст на 63,2 %.

Табл. 1. Основні методи визначення фінансової стійкості бюджетів

Назва методу	Сутність
Ретроспективний аналіз	Дає змогу дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей.
Порівняльний аналіз	Застосовується для порівняння характеристик доходів і витрат декількох місцевих бюджетів, які повинні мати схожі економічні й соціальні характеристики, їх співвідношення у вертикальному і вимірах.
Інтегральний аналіз	Включає розрахунок системи коефіцієнтів, які розподіляються за групами, для кожного коефіцієнта визначається ваговий коефіцієнт, потім розраховується інтегральний показник групи, сума яких формує інтегральний показник фінансової стійкості місцевих бюджетів.
Факторний аналіз	Методика комплексного системного вивчення й оцінки впливу факторів на величину результативних показників. Кінцевим результатом факторного аналізу є побудова факторної моделі, у якій фактори повинні перебувати в причинно-наслідкових зв'язках із досліджуваним показником.
Метод коефіцієнтів	Зводиться до розрахунку співвідношень між окремими показниками чи групами показників, які характеризують фінансову стійкість.
Трендовий аналіз	Застосовують для визначення прогнозних значень місцевих бюджетів на основі тенденцій минулих періодів.
рейтинговий метод оцінки	Застосовується для порівняння рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів України на основі визначення ключових показників і методик до визначення рейтингу.
Кореляційно-регресійний аналіз	У результаті може бути виражений відносний ступінь взаємодії в ієрархії. Ці твердження потім виражаються чисельно.
Прогнозування	Забезпечує пошук раніше невідомих причинних зв'язків (кореляція безпосередньо не розкриває причинних зв'язків між явищами, але визначає числове значення цих зв'язків та ймовірність суджень щодо їх існування).

**Джерело: складено авторами на основі джерел [6, 8].*

Інші надходження зменшились на 83,3 %, з 0,6 до 0,1 млн грн., офіційні трансферти від органів державного управління протягом 2017–2020 рр. мали тенденцію до зменшення на 74,2 %.

Табл. 2. Динаміка доходів місцевих бюджетів Уманського району за 2017-2020 рр., млн грн, %

Доходи	Рік/млн грн				Темп приросту,
	2017	2018	2019	2020	2020/2017, %
Податкові надходження	186,8	167,2	113,7	111,6	-40,3
Неподаткові надходження	1,9	2,6	4,2	3,1	63,2
Інші надходження	0,6	0,06	0,02	0,1	-83,3
Офіційні трансферти від органів державного управління, у тому числі:	322,1	375,0	288,3	83,1	-74,2
- дотації	28,5	24,1	14,2	6,9	-75,8
- кошти, що надходять з інших бюджетів	0,01	–	–	–	–
- субвенції	293,5	350,9	274,1	76,1	-74,1
Цільові фонди	0,6	0,6	0,7	0,4	-33,3
Всього доходів	525,8	566,8	427,8	200,5	-61,9

Джерело: авторські розрахунки за даними [2, 3].

Розглянемо, структуру доходів місцевих бюджетів Уманського району за 2017–2020 рр. (табл. 3).

Табл. 3. Структура доходів місцевих бюджетів Уманського району за 2017-2020 рр., %

Доходи	Рік, %				Абсолютне відхилення, (+,-)
	2017	2018	2019	2020	2020/2017
Податкові надходження	35,5	29,5	26,6	55,7	+ 20,2
Неподаткові надходження	0,4	0,5	1	1,5	+ 1,1
Інші надходження	0,1	0,1	0,5	0,5	-0,1
Офіційні трансферти від органів державного управління, у тому числі:	61,2	66,2	67,4	41,4	-19,8
- дотації	5,4	4,3	3,3	3,4	-2
- кошти, що надходять з інших бюджетів	0,02	–	–	–	–
- субвенції	55,8	61,9	64,1	38	-17,8
Цільові фонди	0,1	0,1	0,2	0,2	+0,1
Всього доходів	100	100	100	100	0,0

Джерело: авторські розрахунки за даними [2, 3].

Як видно з табл. 3, доходи формуються переважно за рахунок податкових надходжень питома вага яких має тенденцію до зменшення за 2018–2019 рр., але у цілому відхилення порівняно 2017 р. та 2020 р. на +20,2 %. Зменшення питомої ваги зазначених статей доходу компенсується за рахунок офіційних трансфертів, частка яких у доходах бюджету зростає за період 2018-2019 рр. дослідження, з 61,2 % до 67,4 %, у 2020 р. частка становила 41,4 %. Частка неподаткових надходжень у структурі доходів місцевих бюджетів Уманського району становить 0,4–1,5 % і має незначні коливання – плюс/мінус 0,5 %. Усі інші складники доходів становлять менше 1 % (рис. 1).

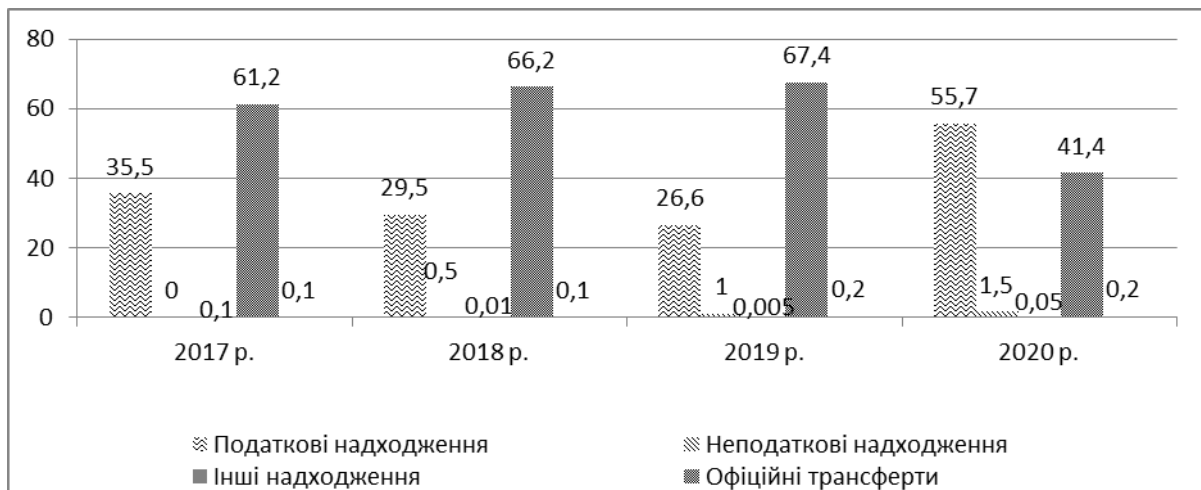

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів Уманського району, за 2017-2020 рр., %

[Джерело: 2, 3, (побудовано та представлено авторами)].

Проаналізувавши динаміку та структуру доходів місцевих бюджетів, зауважимо, що реалізація реформи децентралізації позитивно впливає на зростання податкової спроможності громад і розширення ресурсного потенціалу. Розглянемо динаміку видатків місцевих бюджетів Уманського району (табл. 4).

У цілому видатки місцевих бюджетів Уманського району з урахуванням коштів що передаються до інших бюджетів у 2020 р. скоротилися на 61,6 % відносно 2017 р. і становили 14,1 млн грн за рахунок скорочення видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення на 93,7 %, фінансування соціальної сфери в 2020р. зменшились видатки на державне управління на 3,3 % (від 32,9 до 31,8 млн грн.), освіта на 40,3 %, охорона здоров'я на 67,3 %, культура і мистецтво – 52,9 %, фізичну культуру і спорт – 75 % (від 1,6 до 0,4 млн грн), житлово-комунальне господарство – на 64,5 % (12,1 д 4,3 млн грн). Поряд зі скороченням, фінансування іншої діяльності збільшилось на 16,7 % (від 0,6 до 0,7 млн грн.) та економічна діяльність збільшилась на 333,3 % (від 0,9 до 3,9 млн грн).

Табл. 4. Динаміка видатків місцевих бюджетів Уманського району за 2017-2020 рр., млн грн, %

Показник	Рік/млн грн				Темп приросту, %
	2017	2018	2019	2020	2020/2017,%
Державне управління	32,9	37,1	30,7	31,8	-3,3
Освіта	135,3	156,7	133,6	80,8	-40,3
Охорона здоров'я	52,9	54,6	43,3	17,3	-67,3
Соціальний захист та соціальне забезпечення	166,2	163	119,4	10,5	-93,7
Культура і мистецтво	15,7	12,2	9,2	7,4	-52,9
Фізична культура і спорт	1,6	0,6	0,4	0,4	-75,0
ЖКГ	12,1	9,2	5,8	4,3	-64,5
Економічна діяльність	0,9	9,8	5,3	3,9	333,3
Інша діяльність	0,6	1,4	1,1	0,7	16,7
Разом видатків	432,9	444,5	348,8	156,9	-63,8
Кошти що передаються до інших бюджетів	36,7	43,1	26,6	14,1	-61,6
Всього видатків	523,3	573,9	435,7	197,5	-62,2
Профіцит/дефіцит	2,5	-7,1	-7,9	3	0,5

Джерело: авторські розрахунки за даними [2, 3].

Розглянемо, структуру видатків місцевих бюджетів Уманського району за 2017–2020 рр. (табл. 5). Варто зазначити, що в структурі видатків місцевих бюджетів Уманського району найбільшу частку займають видатки на освіту, що зросли з 28,8 % у 2017 р. до 47,3 % у 2020 р. Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення скорочуються з 35,4 % у 2017 р. до 10,1 % у 2020 р. Також варто відміти, що приблизно на одному рівні знаходяться видатки на охорону здоров'я і становлять 11,3–10,1 %, зростають частка видатків на державне управління з 7 % у 2017 р. до 18,6 % у 2020 р., та частка видатків на економічну діяльність – з 0,2 % у 2017 р. до 2,3 % у 2020 р. Усі інші складники видатків місцевих бюджетів Уманського району є незначними і становлять менше 2 %.

Проаналізувавши склад, структуру доходів і видатків місцевих бюджетів Уманського району, порівняння їх, показує їх фінансове збалансування (рис. 2). Як видно з рис. 2, що у 2017 р. й 2020 р. спостерігається профіцит бюджету в розмірі 2,5 і 3 млн грн – відповідно, проте скорочення темпів приросту доходів порівняно з видатками, потребами на місцях, зумовило формування в наступних періодах дефіциту місцевого бюджету, обсяг якого стрімко зріс з -573,9 млн грн у 2018 р. до -435,7 млн грн у 2019 р., що негативно вплинуло на фінансову стійкість місцевих бюджетів Уманського району.

Табл. 5. Структура видатків місцевих бюджетів Уманського району, за 2017-2020 рр., %

Показник	Рік, %				Абсол. відхилення, (+,-)
	2017	2018	2019	2020	2020/2017
Державне управління	7,0	7,6	8,2	18,6	+11,6
Освіта	28,8	32,1	35,6	47,3	+18,4
Охорона здоров'я	11,3	11,2	11,5	10,1	-1,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	35,4	33,4	31,8	10,1	-25,3
Культура і мистецтво	3,3	2,5	2,5	4,3	+1,0
Фізична культура і спорт	0,3	0,1	0,1	0,2	-0,1
ЖКГ	2,6	1,9	1,5	2,5	-0,1
Економічна діяльність	0,2	2,0	1,4	2,3	+2,1
Інша діяльність	0,1	0,3	0,3	0,4	+0,3
Разом видатків	92,2	91,2	92,9	91,8	-0,4
Кошти що передаються до інших бюджетів	7,8	8,8	7,1	8,2	+0,4
Всього видатків	100	100	100	100	0,0

Джерело: авторські розрахунки за даними [2, 3].

Рис. 2. Динаміка дефіциту/профіциту місцевих бюджетів Уманського району за 2017-2020 рр., млн грн

[Джерело: 2; 3, (побудовано та представлено авторами)].

Розглянувши виконання місцевих бюджетів Уманського району, здійснимо коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів, який спрямований на визначення рівня бюджетної забезпеченості та фінансової

самостійності [7, 8], доцільно здійснювати в порівнянні у цілому по Україні та Уманському районі (табл. 6).

Табл. 6. Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів*

Показники	Рік				Абсол. відхилення, (+, -)
	2017	2018	2019	2020	2020/2017
Місцеві бюджети Уманського району					
Коефіцієнт бюджетного покриття	1,00	0,99	0,98	1,02	+0,02
Показник стабільності дохідної частини бюджету	0,11	0,08	0,09	0,67	+0,56
Коефіцієнт стійкості бюджету	0,61	0,66	0,67	0,41	-0,2
Коефіцієнт бюджетної залежності	0,38	0,40	0,40	0,29	-0,09
Частка дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів	0,02	0,01	0,01	0,04	+0,02
Частка субвенцій у загальній сумі трансфертів	0,17	0,17	0,22	0,46	+0,29
Коефіцієнт бюджетної результативності	2,05	2,21	1,67	0,78	-1,27
Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення	2,04	2,24	1,70	0,77	-1,27
Місцеві бюджети України					
Коефіцієнт бюджетного покриття	0,49	0,46	0,46	0,53	+0,04
Показник стабільності дохідної частини бюджету	0,75	0,74	0,78	1,04	+0,29
Коефіцієнт стійкості бюджету	1,14	1,19	1,13	0,87	-0,27
Коефіцієнт бюджетної залежності	0,53	0,54	0,53	0,46	-0,07
Частка дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів	0,03	0,08	0,08	0,10	+0,07
Частка субвенцій у загальній сумі трансфертів	0,97	0,92	0,92	0,90	-0,07
Коефіцієнт бюджетної результативності	4,00	5,40	6,23	7,19	+3,19
Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення	8,21	11,68	13,50	13,57	+5,36

*Джерело: авторські розрахунки за даними [2, 3].

Слід зазначити, що коефіцієнт бюджетного покриття місцевих бюджетів Уманського району за 2017–2020 рр. становив 1,0–1,02, це свідчить про те, що 100 % і 102 % видатків покриваються доходами. Показник стабільності дохідної частини місцевих бюджетів у цілому по Україні є вищим на 0,2 відносно місцевих бюджетів Уманського району і становить 0,75–1,04, протягом 2017–2020 рр. Значення даного показника для місцевих бюджетів Уманського району є нижчим і становить 0,11 – у 2017р., 0,67 – у 2020 р., що характеризує зростанням частки податкових надходжень, але порівняно зі значенням у цілому по Україні є резерви щодо нарощування частки податкових надходжень.

Коефіцієнт стійкості бюджету показує відношення міжбюджетних трансфертів до суми власних і закріплених доходів, за рекомендованого значення менше 0,3 даний показник є значно вищим для місцевих бюджетів України і становить 1,14–0,87 за 2017–2020 рр. із відхиленням -0,27. Щодо місцевих бюджетів Уманського району, то значення є меншим, і знаходиться на рівні 0,61–0,41 за 2017–2020 рр., а це означає, що міжбюджетні трансферти з державного бюджету займають не значне місце у фінансуванні місцевих бюджетів. Такі висновки підтверджуються показником бюджетної залежності, що по місцевих бюджетах України становить 0,53–0,46, а по місцевих бюджетах Уманського району – 0,38–0,29, за рекомендованого значення 0,2.

Щодо структури трансфертів, що передаються в місцеві бюджети, то тут переважають субвенції, питома вага яких становить 0,96–0,9 із незначною тенденцією до зниження, дотації займають незначну питому вагу і становлять до 1 % як у місцевих бюджетах Уманського району, так і в цілому по Україні.

Рівень забезпеченості фінансовими ресурсами на душу населення характеризує коефіцієнт бюджетної результативності, тому розглянемо рис. 3.

Рис. 3. Коефіцієнт бюджетної результативності місцевих бюджетів Уманського району і України

[Джерело: 2, 3 (побудовано та представлено авторами)].

Як видно з рис. 3, коефіцієнт бюджетної результативності, який є нижчим для місцевих бюджетів Уманського району порівняно з місцевими бюджетами

України. Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення характеризує середньодушовий рівень видатків місцевих бюджетів України і становить 8,21–13,57 тис. грн на одну особу, для місцевих бюджетів Уманського району даний показник нищий.

Висновки. За результатами дослідження було запропоновано концептуальний підхід до оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів, здійснено оцінку фінансової стійкості місцевих бюджетів на основі аналізу доходів і видатків бюджету. Визначено, що нині у структурі доходів місцевих бюджетів значне місце займають трансферти і податкові надходження. Протягом 2018–2019 рр. відбулося зниження фінансової спроможності місцевих бюджетів, що підтверджується показником дефіциту бюджету. Були розглянуті різні методи оцінки фінансової стійкості бюджетів. Оскільки це питання є дуже актуальним, то і в подальшому необхідно розробляти найбільш ефективні підходи до оцінки бюджетного потенціалу території (регіону, району). Щодо оцінки фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, найбільш ефективним є підхід, який передбачає розрахунок кількісних показників бюджету та аналіз економічно-соціального та фінансового стану району. Підтвердженням дієвості механізму оцінки ефективності формування бюджету для визначення рівня фінансової стійкості підтверджується проведеними розрахунками по бюджету району.

Література:

1. Антонюк Н. А., Крукевич Н. М. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості бюджетів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2018. Вип. 19. С. 10–17.
2. Бюджет Уманської районної адміністрації, Черкаська область: вебсайт. URL: <https://uman-rda.gov.ua/finansove-upravlinnya-13-56-19-16-08-2017-2020>.
3. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 04.01.2021).
4. Костирко Л. А., Велентейчик Н. Ю. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Фінансовий простір*. 2016. № 1. С. 83–92.
5. Костирко Л. А., Велентейчик Н. Ю. Механізм регулювання міжбюджетних відносин в Україні: пріоритети, інструменти, перспективи: монографія. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2016. 280 с.
6. Степанюк Н. А. Методики оцінки фінансової стійкості бюджетів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. Вип. 18. Ч. 3. С. 73–77.
7. Степанюк Н. А. Підходи до формування міжбюджетних відносин як складової розвитку національної економіки. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. Вип. 20. С. 101–109.
8. Шемаєва Л. Г. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України. *Фінанси України*. 2020. № 5. С. 119–125.

References:

1. Antoniuk, N. A., Krukevych, N. M. (2018). Methodical approaches to

assessing the financial stability of budgets. *Scientific works of Lviv university of business and law*, 2018, vol. 19, pp. 10–17. (in Ukrainian).

2. Budget of Uman district administration, Cherkasy region: website, available at: <https://uman-rda.gov.ua/finansove-upravlinnya-13-56-19-16-08-2017-2020>. (in Ukrainian).

3. Budget kodeks of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 04 January 2021).

4. Kostyrko, L. A., Velenteichyk, N. Yu. (2016). Methodical bases of the complex analysis of financial stability of local budgets. *Financional space (electronic journal)*, 2016, no. 1, pp. 83–92. (in Ukrainian).

5. Kostyrko, L. A., Velenteichyk, N. Yu. (2016). The mechanism of regulation of interbudgetary relations in Ukraine: priorities, tools, prospects. Sievierodonetsk: vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2016. 280 p. (in Ukrainian).

6. Stepaniuk, N. A. (2018). Methods for assessing the financial stability of budgets. *Scientific bulletin of Uzhhorod national university. Series International economic relations and world household (electronic journal)*, 2018, vol. 18, no. 3, pp. 73–77. (in Ukrainian).

7. Stepanyuk, N. A. (2017). Approaches to the formation of intergovernmental relations as a component of the national economy. *Bulletin of the Volyn Institute of Economics and Management*, 2017, Iss. 20, pp. 101–109. (in Ukrainian).

8. Shemaieva, L. H. (2020). Problems and prospects of strengthening the stability of the financial system of Ukraine. *Finance of Ukraine*, 2020, vol. 5, pp. 119–125. (in Ukrainian).

Annotation

Nepochatenko O. O., Kholyavitska K. S.

Assessment of financial sustainability of socio-economic development of the local budget of Uman district

The article considers the methods of determining the financial stability of local budgets, evaluates the effectiveness of budgeting, determines the level of financial stability. The composition, structure of revenues and expenditures of local budgets of Uman district in dynamics, their financial balancing are analyzed, the reduction of income growth rates in relation to expenditures is revealed. The coefficient analysis of financial stability of local budgets is carried out, which is aimed at determining the level of budget security and financial independence, in comparison with Ukraine and Uman district as a whole.

The reform of budget decentralization is aimed at strengthening the financial capacity of territorial communities, whose activities are related to ensuring the economic development of the district, creating an investment-attractive climate, sufficient revenues of local budgets, their rational use. However, the ambiguity of scientists' approaches and the lack of methods for assessing the financial stability of local budgets require the development of a conceptual approach to its assessment. The impact of budget decentralization reform on the financial stability of local budgets should be assessed based on the results of a comprehensive analysis of their revenues and expenditures, determining the impact of factors and modeling their forecasts.

The financial capacity of local budgets is the formation of the business climate of the territories, the expansion of business entities, which leads to increased

incomes, increased tax revenues to local budgets, the formation of a favorable social infrastructure. Currently, these factors motivate local governments to seek reserves to increase the revenue base of local budgets.

Analyzing the dynamics and structure of local budget revenues, we note that the implementation of decentralization reform has a positive impact on increasing the tax capacity of communities and expanding resource potential. According to the results of the research, a conceptual approach to the assessment of the financial stability of local budgets was proposed, the assessment of the financial stability of local budgets was carried out on the basis of the analysis of budget revenues and expenditures. It is determined that currently transfers and tax revenues occupy a significant place in the structure of local budget revenues. During 2018–2019, the financial capacity of local budgets decreased, which is confirmed by the budget deficit indicator.

Different methods of assessing the financial stability of budgets were considered. As this issue is very relevant, it is necessary to further develop the most effective approaches to assessing the budget potential of the territory (region, district). Regarding the assessment of financial stability and independence of local budgets, the most effective approach is to calculate quantitative budget indicators and analyze the economic, social and financial condition of the district. Confirmation of the effectiveness of the mechanism for assessing the effectiveness of budgeting to determine the level of financial stability is confirmed by the calculations of the district budget.

***Key words:** local budgets, revenues, expenditures, methods, coefficient method, financial stability, deficit, surplus.*

УДК: 330.16:338.46

DOI: 10.31395/2415-8240-2022-100-2-238-249

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ СЕРВІСОЛОГІЇ ТА СЕРВІС-УПРАВЛІННЯ

Н. О. ПЕТРЕНКО, доктор економічних наук

Л. Г. КОВАЛЕНКО, кандидат економічних наук

Уманський національний університет садівництва

Розвиток сервісології як галузі наукового знання передбачає формування понятійного апарату. Дана стаття представляє авторський погляд на визначення концептуальних положень сервісології, таких як індивідуалізація потреб, ідентичність товарів і послуг, роз'яснення з точки зору сервісології визначень «сервіс», «сфера послуг», «послуга».

***Ключові слова:** сервісологія, потреби, очікування, цінності, цілі особистості, концепція, сервіс.*

Постановка проблеми. За останні два десятиліття індустрія послуг набула надзвичайних темпів розвитку, а питання обслуговування почали позитивно розвиватися з точки зору різних економічних, соціологічних, культурних та загальнофілософських підходів. Соціально-економічне значення сфери послуг в